

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра англійської філології і філософії мови

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

Алла КОРОЛЬОВА

(підпис)

« 08 » вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Школи дискурс-аналізу

(назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки доктор філософії

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 Філологія

освітньо-наукова програма Філологія у вимірах сьогодення:
мовознавство, літературознавство, перекладознавство

статус дисципліни дисципліна вільного вибору аспіранта

Форма навчання денна, вечірня, заочна

Навчальний рік 2023/2024

Семестр 3

Кількість кредитів ЄКТС 3

Мова навчання українська, англійська

Форма підсумкового контролю залік

Розробник:

Потапенко Сергій Іванович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології і філософії мови Київського національного лінгвістичного університету.

Рецензенти:

Ізотова Наталя Павлівна, доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології і філософії мови Київського національного лінгвістичного університету;

Славова Людмила Леонардівна, доктор філологічних наук, завідувач кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Схвалено на засіданні кафедри англійської філології і філософії мови КНЛУ, протокол № 1 від «31» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Гнезділова Я.В.

(прізвище, ініціали)

Схвалено на засіданні вченої ради університету, протокол № 2 від «08» вересня 2022 р.

Проректор з наукової роботи

Алла КОРОЛЬОВА

1. Мета вивчення дисципліни:

сприяти *формуванню в аспірантів системи наукових знань* про дискурс-аналіз, його школи, їх місце серед сучасних напрямів лінгвістичних досліджень, що дозволить забезпечити слухачів методиками і процедурами вивчення окремих різновидів дискурсу та їх жанрів; навчити аспірантів усвідомлювати відмінності між школами дискурс-аналізу; формувати *здатність* молодих науковців зіставляти різні школи дискурс-аналізу з метою обрання певної методики, синтезу здобутків основних шкіл задля створення методик і прийомів власного дослідження в межах цілей і завдань виконуваної дисертаційної праці.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану):

3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:

	Денна/вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
лекції	20 год.	6 год.
семінарські заняття	-	-
практичні заняття	10 год.	4 год.
консультації	—	—
самостійна робота	60 год.	80 год.

3. Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:

3.1. *Знати*: основні категорії, поняття і напрями мовознавства, його основні школи, сутність їхнього підходу, відмінні та спільні риси в аспекті предмета дослідження, методології й методик аналізу.

3.2. *Уміти*: зіставляти лінгвістичні напрями, обирати методику, прийнятну для власного дисертаційного дослідження або синтезувати свою методику на основі здобутків різних напрямів мовознавства.

Для успішного засвоєння дисципліни аспіранти повинні володіти знаннями в області філософії науки і методології гуманітарного знання, загального і спеціального мовознавства, термінологічного апарату філологічної науки. Знання та навички, отримані в результаті вивчення названих курсів, створюють необхідне підґрунтя для засвоєння дисципліни «Школи дискурс-аналізу» і мають високий ступінь кореляції з нею.

4. Анотація навчальної дисципліни.

Дисципліна «Школи дискурс-аналізу» належить до переліку навчальних предметів вільного вибору аспірантів. Дискурс-аналіз, що сформувався в останні кілька десятиліть, вивчає комунікативно-діяльнісний простір, надбудований над базовими рівнями мови – фонетичним, лексичним, граматичним.

Курс сприяє усвідомленню аспірантами способів аналізу значних за обсягом відрізків мовлення з урахуванням низки мовних, комунікативних та екстралінгвістичних чинників функціонування мови. У межах пропонованого курсу аспіранти опановують уміння аналізувати й зіставляти провідні школи дискурс-аналізу, а також встановлювати доцільність використання здобутків окремих із них або синтезувати їх надбання у межах предмета своєї наукової праці, її мети й завдань.

Курс включає організаційний і три змістові модулі. Організаційний модуль висвітлює *предмет і теоретико-методологічні основи* дисципліни «Школи дискурс-аналізу», визначає поняття дискурсу, дискурс-аналізу, дискурсознавства, дискурсології; розглядає етапи розвитку шкіл дискурс-аналізу і їх сучасне співіснування, пропонує їх поділ на лінгвістичні, комунікативні

й екстралінгвістичні. У цьому руслі зіставляються поняття дискурсу й функціонального стилю; розглядаються критерії класифікації різновидів і жанрів дискурсу.

Другий модуль охоплює школи дискурс-аналізу лінгвістичного й комунікативного спрямування. До перших зараховано ранні дослідження зв'язності тексту й системно-функціональну лінгвістику М.Хелідея. Із-поміж шкіл дискурс-аналізу комунікативного спрямування розглядається теорія мовленнєвих актів; концепції «обличчя» і ввічливості; конверсаційний аналіз із його підходами до структурування діалогу з залученням суміжних пар і зміни ролей; риторичні й неориторичні школи.

Третій модуль формує уявлення про школи дискурс-аналізу екстралінгвістичного спрямування. Вони включають критичний дискурс-аналіз, який враховує взаємодію мови й ідеології в концепціях дискурсивної практики Н. Ферклау; соціокогнітивної (Т. ван Дейк) та соціоісторичної (Р. Водак) теорій; сочинської школи вивчення радянсько-комуністичного дискурсу. Школи семіотичного дискурс-аналізу охоплюють медійний аналіз, спрямований на виявлення ролі засобів поширення інформації; інтерпретують текст як опосередковану дію (Р. Сколон); мультимодальний аналіз, що розглядає взаємодію і взаємопроникнення різних семіотичних систем. Із-поміж шкіл когнітивного дискурс-аналізу розглядаються когнітивне дослідження дискурсу з застосуванням вербальних протоколів (CODA – Т. Генбринк); когнітивна риторика, зосереджена на вивченні вербального впливу на адресата через інформаційний інтерфейс, утворений структурами сприйняття, категоризації, пам'яті й мислення.

Четвертий змістовий модуль, присвячений зіставленню шкіл дискурс-аналізу, доводить, що кожен наступний напрям поглиблює попередній, а школи екстралінгвістичного спрямування розвивають лінгвістичний і комунікативний напрями дослідження дискурсу.

5. Компетентності аспірантів, визначені навчальною дисципліною (освітнім компонентом) «Школи дискурс-аналізу».

Компетентності аспірантів із навчальної дисципліни (освітнього компонента) «Школи дискурс-аналізу» базуються на *інтегральній, загальних і фахових компетентностях*, визначених освітньо-науковою програмою «Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 035 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань із загальнофілологічних дисциплін (мовознавства, теорії літератури, перекладознавства, семіотики), історії їх становлення і розвитку, сучасного стану й актуальних проблем, новітніх наукових парадигм і методології філологічних досліджень (мовознавчих, літературознавчих, перекладознавчих).

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до оволодіння загальнонауковим (філософським) системним світоглядом, аналізу, синтезу і генерування нових ідей.

ЗК 2. Здатність до застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність спілкуватися з науковою спільнотою англійською або іншою іноземною мовою, відповідно до специфіки спеціальності, для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.

ЗК 8. *Здатність до осмислення філософсько-світоглядних засад, сучасних тенденцій, напрямів і закономірностей розвитку вітчизняної і світової науки в умовах глобалізації й інтернаціоналізації.*

ЗК 9. Здатність до наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності на засадах загальної та спеціальної методології.

ЗК 10. Здатність спілкуватися з різними цільовими аудиторіями, використовуючи відповідну лексику, методи, техніки та прийоми.

ЗК 11. Здатність ефективно і толерантно працювати в команді, діяти самостійно й автономно, демонструвати персональну відповідальність; ставитися критично до власних наукових досягнень і здобутків інших дослідників; усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 12. Здатність планувати й ефективно використовувати час у науковій і педагогічній діяльності; вибирати і ефективно використовувати сучасні інформаційні технології дистанційного навчання у власній науковій і педагогічній діяльності, в організації та проведенні наукових заходів (конференції, наукові семінари, майстер-класи тощо).

ЗК 13. Здатність працювати з наукометричними базами даних з метою виконання власного наукового дослідження та вміння використовувати сучасні технології для організації і забезпечення власної наукової, педагогічної та інноваційної діяльності, у підготовці наукових публікацій, звітів, ділової та особистої документації.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. Здобуття концептуальних та методологічних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

ФК 2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх; започатковувати, планувати, реалізовувати та коригувати послідовний процес ґрунтового наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності.

ФК 3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

ФК 4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів; розширювати та переоцінювати вже існуючі знання і професійну практику.

ФК 5. Здатність до критичного аналізу, оцінки, синтезу, продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем в обраній галузі філологічних досліджень.

ФК 6. Здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів; вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань у галузі філології, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому; використовувати академічну українську та іноземну мови у професійній діяльності та в обраній галузі філологічних досліджень.

ФК 7. Здатність до лінгвокреативної діяльності в науково-інноваційній сфері.

ФК 9. Здатність формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство), робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

ФК 10. Здатність визначати методологічні засади комплексного філологічного дослідження у сферах мовознавства, літературознавства та перекладознавства, самостійно розробляти й запроваджувати методологію дослідження, яка базується на результатах наукових розвідок, міжнародних стандартах і рекомендаціях. Удосконалювати методи проведення експериментальних досліджень і застосування методів статистичної та кількісної обробки одержаних результатів.

ФК 11. Здатність виявляти спільні та відмінні тенденції в розвитку лінгвістики, літературознавства й перекладознавства.

**Матриця відповідності результатів навчання з дисципліни
(освітнього компонента) «Школи дискурс-аналізу»
програмним результатам навчання, визначених освітньо-науковою програмою**

Результати навчання з дисципліни (освітнього компонента)	Програмні результати навчання						
	ПРН 2	ПРН 3	ПРН 4	ПРН 13	ПРН 14	ПРН 15	ПРН 16
1. Критично аналізувати та оцінювати основні школи дискурс-аналізу, їх фундаментальні праці задля розуміння теоретичних і практичних проблем дослідження, а також пропонувати шляхи їх вирішення.	+	+					
2. Зіставляти й класифікувати школи дискурс-аналізу, обґрунтовувати власну позицію; критично аналізувати наукові досягнення різних шкіл.	+	+					
3. Обирати адекватну предмету власного дослідження школу дискурс-аналізу, запроваджувати її методи для розв'язання проблем і завдань власної кваліфікаційної праці.			+	+	+	+	+
4. Визначати мету власного наукового дослідження в галузі дискурс-аналізу, генерувати нові ідеї, мислити абстрактно, адаптуватися до нових умов і ситуацій.				+			
5. Формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі дискурс-аналізу й робочу гіпотезу власного наукового дослідження.					+	+	
6. Застосовувати принципи організації й проведення комплексних теоретичних і експериментальних досліджень в сфері дискурс-аналізу з урахуванням відомих наукових шкіл, міжнародних стандартів і рекомендацій.	+	+				+	
7. Виявляти спільні та відмінні тенденції у розвитку провідних шкіл дискурс-аналізу.	+	+					+

7. Відповідність програмних результатів навчання, методів навчання та форм оцінювання з навчальної дисципліни (освітнього компонента) «Школи дискурс-аналізу».

Таблиця 3

Матриця відповідності програмних результатів навчання, методів навчання та форм оцінювання з навчальної дисципліни (освітнього компонента) «Школи дискурс-аналізу»

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 2. Критично аналізувати та оцінювати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження і пропонувати шляхи їх вирішення.	<i>Загальнонаукові методи теоретичного пізнання:</i> аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення.	Індивідуальне і групове опитування.
ПРН 3. Порівнювати і класифікувати різні наукові погляди у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію; критично аналізувати власні наукові досягнення і здобутки інших дослідників.	<i>Технологія</i>	Експрес-контроль.
ПРН 4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.	особистісно орієнтованого навчання	Оцінювання роботи аспірантів в групах.
ПРН 13. Визначати мету власного наукового дослідження, генерувати нові ідеї, мислити абстрактно, адаптуватися до нових умов і ситуацій.	<i>Методи</i> інтерактивного (комунікативного) і проблемного навчання	Оцінювання індивідуальних завдань аспірантів.
ПРН 14. Формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство) та робочу гіпотезу з досліджуваної проблеми.	<i>Методи навчання:</i>	
ПРН 15. Застосовувати принципи організації й проведення комплексних теоретичних і експериментальних досліджень в сфері філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство) з урахуванням відомих наукових розвідок, міжнародних стандартів і рекомендацій.	<ul style="list-style-type: none"> • групова дискусія, • дидактичні та ділові ігри, що імітують досліджувані процеси, • аналіз літературних джерел. 	Тематичне тестування.
ПРН 16. Виявляти спільні та відмінні тенденції розвитку лінгвістики, літературознавства й перекладознавства.	<i>Індивідуальні завдання:</i> <ul style="list-style-type: none"> • творчі доповіді. 	Модульна контрольна робота. Залік.

8. Система оцінювання результатів навчання (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень аспірантів)

Контроль результатів навчання аспіранта з дисципліна «Школи дискурс-аналізу» здійснюється у формі *поточного, модульного та підсумкового (семестрового) контролю*. Механізм і критерії оцінювання оприлюднюються кафедрою англійської філології, перекладу і філософії мови імені професора О.М. Мороховського на своєму сайті й на інформаційному стенді та доводяться до відома аспірантів до початку семестру.

Поточний контроль успішності аспірантів здійснюється протягом семестру. Під час опанування навчальним матеріалом оцінюється аудиторна та самостійна робота. Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки і практичних навичок аспірантів із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспірантів здійснюється *за накопичувальною системою*.

Система оцінювання результатів навчання аспірантів з дисципліни «Школи дискурс-аналізу»

Види навчальної діяльності аспіранта	Аудиторна навчальна робота аспіранта								Самостійна навчальна робота аспіранта	Модульна контрольна робота
	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8		
									Проект з презентацією	
Максимальна кількість балів	5	5	5	5	5	5	5	5	10	50

Модульний контроль. Семестровому контролю з навчальної дисципліни «Школи дискурс-аналізу» передують написання аспірантами модульної контрольної роботи.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи з дисципліни «Школи дискурс-аналізу».

Модульна контрольна робота включає 2 різновиди завдань, кожен із яких складається з десяти пунктів.

Десять перших завдань передбачають вибір правильної відповіді з чотирьох, а десять наступних завдань – вибір правильних відповідей із десяти запропонованих.

За кожне завдання аспірант отримує 2,5 бали.

Максимальна кількість балів за виконану МКР становить 50.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання аспірантів на завершальному етапі вивчення дисципліни.

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів
-------	-----------------------------	--------------------------------------	-----------------------------

1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота аспіранта 2. Модульна контрольна робота (МКР) 3. Залік	50 50
----	---	--	----------

Аспірант вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Незалежно від форми здобуття третього рівня вищої освіти (очна (денна і вечірня) або заочна), аспіранти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

У разі неможливості аспірантам вечірньої та заочної форми здобуття освіти відвідувати всі аудиторні заняття з об'єктивних причин, вони складають індивідуальний графік відвідувань (не менше 50%), а решту завдань виконують дистанційно. Аспіранти погоджують цей графік із викладачем і відділом науково-дослідної роботи.

Графік повинен бути затверджений проректором з наукової роботи.

Якщо аспіранти денної форми здобуття вищої освіти через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) не можуть відвідувати певну кількість аудиторних занять, вони мають їх відпрацювати. Процедура, форми та терміни відпрацювання аспірантами денної форми здобуття освіти пропущених занять із навчальної дисципліни визначає кафедра англійської філології, перекладу і філософії мови імені професора О.М. Мороховського і доводить до відома аспірантів конкретні графіки відпрацювання пропущених занять з дисципліни і критерії оцінювання.

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Школи дискурс-аналізу» проводиться у формі *заліку* за обсягом усього навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом і графіком навчального процесу.

Оцінювання на заліку здійснюється за національною шкалою, за 100-бальною шкалою і шкалою ЄКТС. На заліку екзаменатор виставляє семестровий рейтинговий бал, оцінку за залік (“зараховано / не зараховано”), кількість балів за 100-бальною шкалою й оцінку за шкалою ЄКТС.

Аспіранти, які мають семестровий рейтинговий бал з навчальної дисципліни 60 і вище, отримують оцінку “зараховано” і відповідну оцінку у шкалі ЄКТС без складання заліку. Аспіранти, які отримали семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік.

Якщо аспірант на заліку отримав підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою “незараховано”, то, крім цієї оцінки, у відомості обліку успішності йому незалежно від набраного семестрового рейтингового балу виставляється оцінка FX за шкалою ЄКТС і 0 балів за 100-бальною шкалою.

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
0 – 59	FX	незадовільно

На заліку у графі відомості обліку успішності “Відмітка про залік” викладач виставляє:

- оцінку за залік за національною шкалою (“зараховано”);
- кількість балів, що відповідає підсумковому рейтинговому балу аспіранта з навчальної дисципліни (кількість балів за 100-бальною шкалою);
- оцінку за шкалою ЄКТС (А, В, С, D, E).

В Індивідуальний навчальний план аспірант записує точну назву дисципліни (аббревіатури не допускаються), кількість годин і кредитів, підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою, кількість балів за 100-бальною шкалою і оцінку за шкалою ЄКТС.

9. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ з/п	№ і назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)	Кількість годин							
		Денна / вечірня форма				Заочна форма			
		Ра- зом	у тому числі			Ра- зом	у тому числі		
			лек ції	семінар- ські / практич ні заняття	само- стійна робота		лек- ції	семінарс- ькі / практич ні занят- тя	само- стійна робота
Змістовий модуль 1									
Змістовий модуль 1. Предмет і теоретико-методологічні засади дисципліни «Школи дискурс-аналізу»									
1.1	<i>Предмет і теоретико-методологічні основи дисципліни «Школи дискурс-аналізу»:</i> визначення понять школа, дискурс, дискурс-аналіз, дискурознавство, дискурсологія; етапи розвитку шкіл дискурс-аналізу і їх сучасне співіснування.	8	2		6	10,5	0,5		10
1.2.	<i>Типологія дискурсів:</i> дискурс і функціональний стиль; критерії класифікації різновидів дискурсу; ранні та сучасні тлумачення різновидів дискурсу; підходи до вивчення організації дискурсу.	10	2	2	6	11,5	0,5	1	10
	Разом годин за модулем 1	18	4	2	12	22	1	1	20
Змістовий модуль 2. Школи дискурс-аналізу лінгвістичного і комунікативного спрямування									
2.1.	<i>Школи дискурс-аналізу лінгвістичного спрямування:</i> дослідження зв'язності тексту; системно-функціональна лінгвістика (М.Хелідей).	8	2		6	10,5	0,5		10
2.2	<i>Школи дискурс-аналізу комунікативного спрямування:</i> теорія мовленнєвих актів; концепції «обличчя» і ввічливості; конверсаційний аналіз; риторичні і неориторичні школи.	12	2	2	8	10,5	0,5		10
	Разом годин за модулем 2	20	4	2	14	21	1		20
Змістовий модуль 3. Школи дискурс-аналізу екстралінгвістичного спрямування									

3.1	<i>Школи критичного дискурс-аналізу: взаємодія мови й ідеології в концепціях дискурсивної практики (Н. Ферклау); соціокогнітивної (Т. ван Дейк) та соціоісторичної (Р. Водак) теорій; сочинська школа вивчення радянсько-комуністичного дискурсу.</i>	10	2		8	10,5	0,5		10
3.2.	<i>Школи семіотичного дискурс-аналізу: медійний аналіз, спрямований на виявлення ролі засобів поширення інформації; текст як опосередкована дія (Р. Сколлон); мультимодальний аналіз: вивчення взаємодії різних семіотичних систем.</i>	14	4	2	8	10,5	0,5		10
3.3.	<i>Школи когнітивного дискурс-аналізу: когнітивне дослідження дискурсу з застосуванням вербальних протоколів (CODA – Т. Генбринк); когнітивна риторика: вивчення вербального впливу на адресата через інформаційний інтерфейс, утворений структурами сприйняття, категоризації, пам'яті й мислення.</i>	14	4	2	8	12	1	1	10
	Разом годин за модулем 3	38	10	4	24	33	2	1	30
<i>Змістовий модуль 4. Зіставлення шкіл дискурс-аналізу</i>									
	<i>Взаємодія шкіл дискурс-аналізу: школи екстралінгвістичного спрямування як поглиблення лінгвістичного і комунікативного підходів до вивчення дискурсу.</i>	14	2	2	10	14	2	2	10
	Разом годин за модулем 4	14	2	2	10	14	2	4	10
	Усього годин	90	20	10	60	90	6	4	80

10. Рекомендована література (у тому числі Інтернет ресурси)

Основна:

Аристотель (2015). Поэтика. Риторика. СПб.: Азбука. 320 с.

Дейк Т. ван. (1989). Язык. Познание. Коммуникация. М.: Прогресс. 312 с.

Кондратенко Н., Стрій Л., Билінська О. (2019). Лінгвопрагматика політичного дискурсу: типологія мовленнєвих жанрів. Одеса: Астропринт.

Кравченко Н.К. (2017). Дискурс и дискурс-анализ: краткая энциклопедия. Киев: Интерсервис. 286 с.

Кубрякова Е.С. (2004). Язык и мир человека. М.: Языки славянской культуры. 555 с.

Маріна О.С. (2016). Парадоксальність у сучасному англomовному поетичному дискурсі: когнітивно-семіотичний вимір: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філол. наук. Спец.10.02.04. Київ. 39 с.

Потапенко С.І. (2009). Сучасний англомовний медіа-дискурс: лінгвокогнітивний і мотиваційний аспекти. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 391 с.

Потапенко С.І. (2021). Когнитивная риторика: бітование конфликта-кризиса в англоязычных интернет-новостях: [монографія]. Киев: Издательский центр КНЛУ.

Потапенко С.І. (2018). Контури дискурс-аналізу. Ніжин: НДУ ім. Гоголя. 40 с.

САП (2010). Сучасна англомова публіцистика: лінгвістичний вимір [колективна монографія]. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 255 с.

Ущина В.А. (2015). Позичування суб'єкта в англомовному дискурсі ризику: соціокогнітивний аспект. Луцьк: Вежа-Друк. 379 с.

Brown G. & Yule G. (1983). *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.

Cook G. (1989). *Discourse*. Oxford: Oxford University Press. 168 p.

Coulthard M. (1992). *An Introduction to Discourse Analysis*. London: Longman. 212 p.

Discourse as structure and process (1997) / Ed. T. van Dijk. London: SAGE Publishers.

Discourse Studies Reader (2013) / Ed. K. Hyland. London, etc.: Bloomsbury.

Discursive Pragmatics (2011) / Ed. J. Zienkowski, J.-O. Ostman, J. Verschuren. Amsterdam, Phil.: Benjamins. 307 p.

Halliday M.A.K. (1989). *Spoken and Written Language*. Oxford: Oxford University Press. 107 p.

Handbook of Discourse Analysis (1985) / Ed. Dijk van T. A. London: Academic Press.

Hatch E.M. (1992). *Discourse and Language Education*. Cambridge: Cambridge University Press. 333 p.

Kress G., Leeuwen Th. van. (1996). *Reading Image. The Grammar of Visual Design*. London, N.Y.: Routledge.

Paltridge B. (2021). *Discourse Analysis. An Introduction*. Bloomsbury Publishing.

Potapenko, S. I., & Shcherbak, O. M. (2020). Conflict – Crisis Hierarchy in English News Discourse: Cognitive Rhetorical Perspective. *Research in Language*, 18(1), 53-67. <https://doi.org/10.18778/1731-7533.18.1.04> = 9950

Renkema J. & Ch. Schubert (2018). *Introduction to Discourse Studies*. Amsterdam, Phil.: Benjamins.

Tovares A. & C. Gordon (Eds) (2020). *Identity and Ideology in Digital Food Discourse: Social Media Interactions Across Cultural Contexts*. Bloomsbury Academic

The Routledge Handbook of Discourse Analysis (2012) / Ed. James Paul Gee and Michael Handford. Oxon: Routledge.

Tenbrink Th. (2020) *Cognitive Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wodak R. (2011). *The discourse of politics in action*. London: Palgrave, Macmillan.

Wodak R. (ed.) (2013). *Critical Discourse Analysis. Vol. 1. Concepts, History, Theory*. London: SAGE.

Zanettin F. (2021). *News Media Translation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Додаткова:

Андрейчук Н.І. (2013). Життєвий світ англійця кінця 15 – початку 17 століть у вимірі інституційного дискурсу (лінгвосеміотичний аналіз): автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філол. наук. Спец.10.02.04. Одеса.

Андрієшина К.І. (2019). Лінгвальні засоби авторизації в сучасному англомовному журнальному дискурсі: когнітивно-риторичний аспект: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук. Спец.10.02.04 – германські мови. Київ. 20 с.

Дейк ван Т. А. (2013). *Дискурс и власть. Репрезентация доминирования в языке и коммуникации*. М.: Книжный дом ЛИБРИКОМ. 344 с.

Добросклонская Т. (2020). *Медиалингвистика: теория, методы, направления: монография, [электронное издание сетевого распространения]*. М.: "КДУ", "Добросвет". 178 с. URL: <https://bookonline.ru/node/4824>.

- Жихарева О. (2018). Екопоетика англомовного біблійного дискурсу: концепти, образи, нарації. Київ: Видавничий центр КНЛУ. 312 с.
- Ізотова Н.П. (2018). Ігрова стилістика романів Дж. М. Кутзее: лінгвопоетологічні студії. Київ: Видавничий центр КНЛУ. 360 с.
- Карасик В. И. (2004). Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М.: Гнозис. 390 с.
- Кравченко Н.О. (2017). Синергійність англомовного релігійного дискурсу (теолінгвістичний підхід). Одеса. 408 с.
- Кришталюк Г.А. (2009). Заперечення в сучасному американському газетному дискурсі: функціональний і лінгвокогнітивний аспекти: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук. Спец.10.02.04 – германські мови. Донецьк. 19 с.
- Куліш Т.В. (2017). Паранояльна риторика в американському політичному дискурсі: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук. Спец. 10.02.04 – германські мови. Київ. 20 с.
- Кутуза Н.В. (2018). Комунікативна сугестія в рекламному дискурсі: психолінгвістичний аспект. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго. 736 с.
- Лук'янець Г.Г. (2016). Колороніміка англомовного новинного Інтернет-дискурсу: когнітивно-риторичний аспект: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук. Спец.10.02.04 – германські мови. Київ. 21 с.
- Маріна О.С. (2015). Семіотика парадоксальності у когнітивно-комунікативному висвітленні (на матеріалі сучасного англомовного поетичного дискурсу). Київ. 298 с.
- Матузкова О.П. (2014). Англійська ідентичність як лінгвокультурний феномен: когнітивно-дискурсивний аспект: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філол. наук. Спец.10.02.04. Одеса. 39 с.
- Міщенко Т.М. (2017). Когнітивно-риторичні функції фразеологізмів в англомовному журнальному дискурсі: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук. Спец. 10.02.04 – германські мови. Одеса. 18 с.
- Набок А.І. (2018). Вербалізація ефектів об'єктивності та суб'єктивності в англомовному новинному інтернет-дискурсі: когнітивно-риторичний аспект: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук. Спец.10.02.04 – германські мови. Одеса. 18 с.
- Науменко Л. (2015). Лінгвоконцептосфера сучасного англомовного бізнес-дискурсу в комунікативно-прагматичному вимірі. К.: Логос. 498 с.
- Олянич А. (2007). Презентационная теория дискурса. М.: Гнозис. 407 с.
- Петлюченко Н.В. (2009). Харизматика: мовна особистість і дискурс: монографія. Одеса: Астропринт. 464 с.
- Потапенко С.І. (2004). Мовна особистість у просторі медійного дискурсу (досвід лінгвокогнітивного аналізу). К.: КНЛУ. 360 с.
- Репех Н.В. (2013). Лінгвальне втілення семантики *початку* і *кінця* в англомовному журнальному дискурсі: когнітивно-риторичний аспект: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук. Спец.10.02.04 – германські мови. Одеса. 20 с.
- Романченко А.П. (2019). Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філол. наук. Спец.10.02.01. Одеса. 39 с.
- Серякова И.И. (2012). Невербальный знак коммуникации в англоязычных дискурсивных практиках. К.: Изд-во КНЛУ. 280 с.
- Славова Л.Л. (2015). Мовна особистість у сучасному американському та українському політичному дискурсі: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філол. наук. Спец.10.02.17. Київ. 39 с.
- Шейгал Е.И. (2004). Семіотика политического дискурса. М.: Гнозис. 326 с.
- Щербак О.М. (2016). Дискурс німецькомовних інтернет-новин: лінгвориторичний аспект: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук. Спец.10.02.04 – германські мови. Одеса. 20 с.

- Яковлева О.В. (2015). Символьна мова українського обрядового дискурсу в системі національної лінгвоментальності: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філол. наук. Спец.10.02.01. Одеса. 39 с.
- Bartlett T. (2014). *Analysing power in language*. London: Routledge. 212 p.
- Cap P. (2021). *The Discourse of Conflict and Crisis. Poland's Political Rhetoric in the European Perspective*. Bloomsbury Publishing,
- Cook G. (1994). *Discourse and Literature*. Oxford: Oxford University Press. 285 p.
- Dijk van T. A. (1988). *News as discourse*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers. 200 p.
- Discourses of Hope and Reconciliation (2020). On J. R. Martin's Contribution to Systemic Functional Linguistics. New York: Bloomsbury Academic.
- Fairclough N. (2005). *Critical Discourse Analysis // Marges Linguistique*. No 9. P. 76—94.
- Gordon C. (Ed.). (2021). *Approaches to Discourse Analysis*. Georgetown University Press.
- Haselow A. & S. Hancil (eds.) (2021). *Studies at the Grammar-Discourse Interface. Discourse markers and discourse-related grammatical phenomena*. Amsterdam: John Benjamins.
- Knoblock N. (ed). (2020). *Language of Conflict. Discourses of Ukrainian Crisis*. New York: Bloomsbury Academic.
- Lutzky U. (2021). *The Discourse of Customer Service Tweets. Planes, Trains and Automated Text Analysis*. Bloomsbury Publishing.
- Leith S. (2012). *You Talkin' to me? Rhetoric from Aristotle to Obama*. London: Profile Books. 296 p.
- Liddicoat A..J. (2021). *An Introduction to Conversation Analysis*. Bloomsbury Publishing.
- McCarthy M. (1991). *Discourse Analysis for Language Teachers*. Cambridge: Cambridge University Press. 224 p.
- Potapenko S.I. (2016). Cognitive rhetoric of effect: energy flow as a means of persuasion in inaugurals // *Topics in Linguistics*. Vol.17, N.2. P. 12-25. Режим доступу: <https://www.degruyter.com/view/j/topling.2016.17.issue-2/topling-2016-0010/topling-2016-0010.xml?format=INT&rskey=4d3EbZ&result=2>
- Scammel C. (2018). *Translation strategies in global news*. Palgrave Macmillan.
- Sergeant Ph. (2020). *The art of political storytelling. Why stories win votes in post-truth politics*. London, etc.: Bloomsbury Academic.
- Texts and Minds (2012). Frankfurt am Main: Peter Lang. 332 p.
- Vorozhbitova, A., Potapenko, S., Berezovskaya, L., Lebedeva, E., & Kushko, N. (2019). Discourse of Communism and Socialist linguistic personality: Rhetorical perspective. *Amazonia Investiga*, 8 (23). P. 739-748. <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/929>
- Vorozhbitova, A., Potapenko, S., Khachaturova, N., Khoruzhaya, Y. (2020). Linguistic rhetoric of Soviet discourse: official vs personal register (J. Stalin – A. Dovzhenko). *Amazonia Investiga*, 9 (29). P. 224-233. ISSN 2322-6307 Retrieved from <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1388/1239>
- Wortham S., Reyes A. (2014). *Discourse Analysis beyond the Speech Event*. London: Routledge. 196 p.

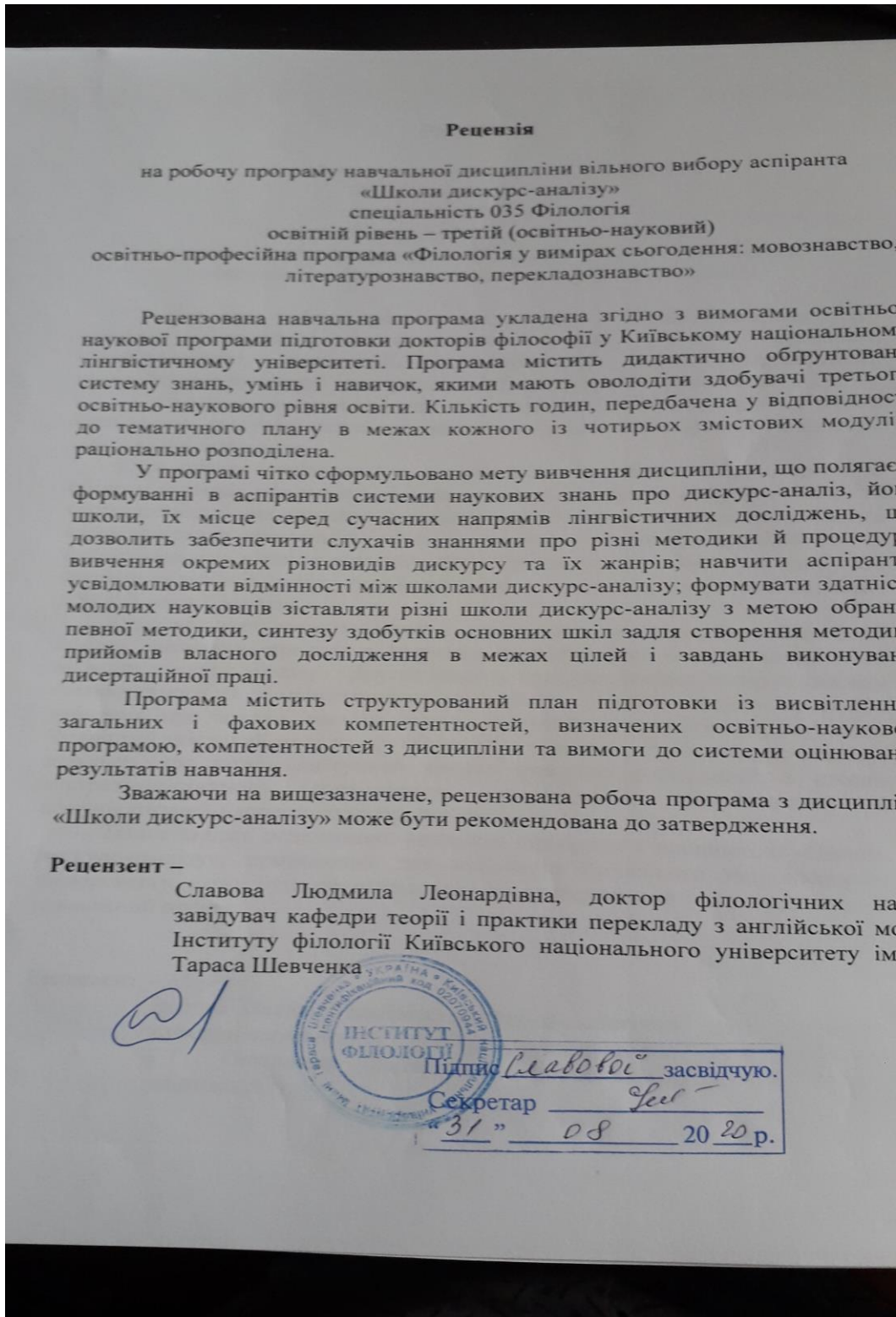
11. Додаткові ресурси (за наявності):

Посилання на електронні ресурси (не тільки відкриті), на яких розміщено додаткову інформацію щодо дисципліни – приклади контрольних та екзаменаційних завдань, тематика рефератів, методичні вказівки з виконання самостійної роботи тощо).

Discourse in Society - Website of Teun A. van Dijk	discourses.org
How to Do a Critical Discourse Analysis: 11 Steps	https://www.wikihow.com/Do-a-Critical-

(with Pictures)	Discourse-Analysis
Deeds and Days	https://eltalpykla.vdu.lt/handle/1/33191

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання якого передбачає навчальна дисципліна (за потреби).

РЕЦЕНЗІЯ

на робочу програму навчальної дисципліни
«Школи дискурс-аналізу»
спеціальність 035 Філологія
освітній рівень – третій (освітньо-науковий)
освітньо-професійна програма «Філологія у вимірах сьогодення:
мовознавство, літературознавство, перекладознавство»

Рецензована робоча програма дисципліни «Школи дискурс-аналізу» укладена відповідно до нормативів сучасної освіти: науковості, систематичності, гуманізації, індивідуалізації, культуровідповідності, цілісності, послідовності і наступності, інтегративності і креативності.

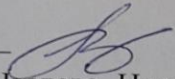
Структура програми включає такі необхідні елементи, як тематичний план занять, очікувані результати навчання з дисципліни, форми та критерії оцінювання аспірантів.

Курс сприяє усвідомленню аспірантами способів аналізу значних за обсягом відрізків мовлення з урахуванням низки мовних, комунікативних та екстралінгвістичних чинників функціонування мови. У межах пропонованого курсу аспіранти опановують уміння аналізувати й зіставляти провідні школи дискурс-аналізу, а також встановлювати доцільність використання здобутків окремих із них або синтезувати їх надбання у межах предмета своєї наукової праці, її мети й завдань.

Курс включає організаційний і три змістові модулі. Організаційний модуль висвітлює предмет і теоретико-методологічні основи дисципліни «Школи дискурс-аналізу». Другий модуль охоплює школи дискурс-аналізу лінгвістичного й комунікативного спрямувань. Третій модуль пропонує уявлення про школи дискурс-аналізу екстралінгвістичного спрямування. Четвертий змістовий модуль, присвячений зіставленню шкіл дискурс-аналізу, доводить, що кожен наступний напрям доводить попередній, а школи екстралінгвістичного спрямування поглиблюють лінгвістичний і комунікативний напрями дослідження дискурсу.

Таким чином, рецензована навчальна програма з дисципліни «Школи дискурс-аналізу», призначеної для аспірантів Київського національного університету, може бути рекомендована до затвердження і впровадження в навчальний процес.

Рецензент –

Ізотова Наталя Павлівна, доктор філологічних наук, завідувач кафедри германської і фіно-угорської філології імені професора Г.Г. Почепцова Київського національного лінгвістичного університету.